

تکنه

ربات‌ها و زوال تدریجی اتحادیه‌ها

ربات‌ها و فناوری‌های خودکارسازی، دگرگونی عمیقی در صحنه کار ایجاد کرده‌اند که فراتر از حذف مشاغل، توان سازمان‌یابی جمعی کارگران را نیز تضعیف کرده است. در گذشته، صنایع تولیدی و کارخانه‌های بزرگ محل تجمع و قدرت اتحادیه‌های کارگری بودند؛ محیط‌هایی با نیروی کار متمرکز، قراردادهای بلندمدت و امکان شکل‌گیری اعتراضات سازمان‌یافته و منسجم. اما با ورود ربات‌ها و گسترش فناوری، این ساختارها به تدریج فروپاشیده‌اند. بسیاری از مشاغل خط تولید که روزگاری استوارترین پایه‌های اتحادیه‌ها بودند، یا حذف شده‌اند یا به تعداد بسیار اندکی کاهش یافته‌اند. کارگران این بخش‌ها اکنون یا بیکار شده‌اند یا به مشاغل پراکنده و ناپایدار خدماتی و پلتفرمی منتقل شده‌اند که سازمان‌یابی در آنها بسیار دشوارتر است. این تغییر ساختاری، انتقال گسترده نیروی کار به بخش‌هایی مانند خدمات، خرده‌فروشی، مراقبت شخصی و اقتصاد پلتفرمی را در پی داشته است، عرصه‌هایی که به دلیل پراکندگی جغرافیایی، ناپایداری قراردادها، ساعات کاری منعطف و نبود هویت جمعی، زمینه شکل‌گیری اتحادیه‌های سنتی را تقریباً از میان برده‌اند. قدرت چانه‌زنی اتحادیه‌ها که زمانی در تجمع و انسجام نیروی کار متجلی می‌شد، با ناپدید شدن این زیرساخت‌ها به شدت کاهش یافته است.

آمارها نشان می‌دهد در مناطقی که نفوذ فناوری بیشتر است، نرخ غیوضت در اتحادیه‌ها با سرعت بیشتری کاهش یافته؛ اما این کاهش نه به دلیل بی‌علاقگی کارگران بلکه به خاطر تغییرات عمیق در بافت اشتغال رخ داده است. مطالعات مختلف نشان می‌دهند که میل به اقدام جمعی و نیاز به حمایت صنفی همچنان در میان کارگران وجود دارد، اما مسیر دسترسی به نهادهای صنفی سنتی بسیار دشوار شده است. تشکیل اتحادیه‌های بخش یا فروشنده‌گان فروشه‌های زنجیره‌ای، نه زمان مشخصی برای گردهمایی دارند، نه همکاران ثابتی و نه دسترسی آسان به نهادهای صنفی. در پاسخ به این چالش، برخی کشورها تلاش‌هایی برای بازتعریف ساختار اتحادیه‌ها انجام داده‌اند. خدمات و ارائه حمایت‌های حقوقی به کارگران پلتفرمی نمونه‌هایی از این اقدامات هستند، اما هنوز هیچ مدل فراگیری که بتواند قدرت پیوند جمعی را در شرایط نوین بازسازی کند، شکل نگرفته است. ساختار شغلی جدید نیازمند مدل‌های انعطاف‌پذیر، چندلایه و مبتنی بر فناوری است. اتحادیه‌ها باید از ابزارهای دیجیتال، شبکه‌های ارتباطی و روش‌های سازمان‌یابی غیررسمی مانند گروه‌های پیام‌رسان و هماهنگی اعتراضات آنلاین بهره بگیرند تا بتوانند بر شرایط کار جدید سازگار شوند. یکی از موانع بزرگ، بی‌اعتمادی ایجادشده در میان کارگران به نهادهای صنفی است. حذف مشاغل پایدار و رشد اشتغال ناپایدار موجب شده کارگران احساس کنند نمی‌توانند روی اتحادیه‌هایی که نیازمند ثبات و ماندگاری هستند حساب کنند. اگر اتحادیه‌ها نتوانند این بی‌اعتمادی را برطرف کنند، به مرور جای خود را به سکوت و بی‌صدایی خواهند داد. راه نجات اتحادیه‌ها، خروج از قالب‌های قدیمی و بازسازی اعتماد میان شاغلان و نهاد صنفی است. شناخت دقیق مخاطبان جدید، صحبت کردن به زبان کارگران موقت و خدماتی و به‌کارگیری فناوری‌های نوین می‌تواند اتحادیه‌ها را دوباره به بازیگران مؤثر در بازار کار تبدیل کند. این تغییر نه فقط در ظاهر، بلکه در عمق رابطه انسانی میان کارگران و نهاد صنفی باید رخ دهد تا صدای کارگران بار دیگر شنیده شود و اتحادیه‌ها بتوانند نقش واقعی خود را در دفاع از حقوق نیروی کار ایفا کنند.

خود را توضیح دهند.

از نگاه این تحقیق، مسئله فقط کاهش درآمد نیست، بلکه حذف رابطه شفاف میان کار و مزد است. این گسست، بنیاد هرگونه سازمان‌یابی صنفی را تهدید می‌کند. وقتی کارگر نداند بابت چه کاری چقدر مزد گرفته، چگونه می‌تواند مطالبه‌گری کند؟

رقابت فردی و نبود همبستگی

در ساختار سنتی کار، کارگران در یک مکان فیزیکی کار می‌کردند، یک مدیر مستقیم داشتند، با هم در تماس بودند و امکان شکل‌گیری روابط همبستگی برایشان فراهم بود. اما در مدل اقتصاد پلتفرمی، این عوامل یکی‌یکی از بین رفته‌اند. راننده‌ها در خانه، خیابان یا خودرو شخصی خود کار می‌کنند. همکار ثابتی ندارند، ساعات کاری‌شان متفاوت است و هیچ گونه فضای فیزیکی یا دیجیتال رسمی برای ارتباط صنفی ندارند. از سوی دیگر، الگوریتم‌ها با اختصاص سفارش به راننده بر پایه امتیاز، سرعت، یا شاخص‌های مبهم

فرصت‌های نوین در عصر هوش مصنوعی

هوش مصنوعی بهره‌وری صنایع را به شدت افزایش می‌دهد، نوآوری‌های بی‌سابقه‌ای به وجود می‌آورد و مشاغل کاملاً جدیدی خلق می‌کند که نیازمند تخصص‌های نوین است

هوش مصنوعی در حال بازنویسی قوانین بازی دنیای کار است. از کارخانه‌ها و دفاتر گرفته تا بیمارستان‌ها و خیابان‌ها، روبات‌ها و الگوریتم‌های هوشمند جایگزین انسان‌ها می‌شوند، اما این تحول تنها به معنای از دست رفتن شغل نیست؛ فرصتی است برای نوآوری، یادگیری و تغییر نقش‌ها. در این میان، سؤال بزرگ این است: ما چگونه می‌توانیم از این موج فناوری پیشرفته به سود همه بهره‌بریم، نه فقط عده‌ای خاص؟ این گزارش دقیقاً همین پرسش‌ها را بررسی می‌کند و نقشه‌راهی برای آینده کار ارائه می‌دهد.

هوش مصنوعی و دگرگونی مشاغل

هوش مصنوعی به سرعت وارد عرصه‌های مختلف شده و توانسته طیف وسیعی از کارها را خودکار کند؛ از وظایف ساده و تکراری مانند ورود داده‌ها گرفته تا تحلیل‌های پیچیده مالی و تولید محتوا، دیگر نیازی نیست همیشه انسان درگیر شود. صنایعی مثل تولید، حمل‌ونقل و خدمات مشتری به شدت تحت تأثیر این فناوری قرار گرفته‌اند و پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که تا سال ۲۰۳۰، بخش زیادی از مشاغل فعلی ممکن است به دلیل خودکارسازی از بین بروند؛ خصوصاً آن‌هایی که نیاز به مهارت‌های پایین یا متوسط دارند. اما این پایان کار نیست. خودکارسازی لزوماً به معنای حذف کامل شغل‌ها نیست، بلکه باعث تغییر در نقش‌ها و وظایف می‌شود. برای مثال، هوش مصنوعی وظایف روتین را حذف می‌کند و به انسان‌ها امکان می‌دهد تمرکز خود را بر فعالیت‌های خلاقانه و استراتژیک بگذارند. این تغییر نیازمند مهارت‌آموزی و تطبیق نیروی کار با نیازهای جدید است. فراتر از این، ابر هوش مصنوعی (AGI) یا همان هوش مصنوعی عمومی که توانایی‌های شناختی‌اش برابر یا فراتر از انسان است، می‌تواند انقلاب اقتصادی عظیمی به پا کند. اما بدون مدیریت درست، این تکنولوژی ممکن است فاصله بین ثروتمندان و فقرا را بیشتر کند؛ چون معمولاً شرکت‌های بزرگ و افراد متخصص بیشترین بهره را خواهند برد.

فرصت‌های طلایی هوش مصنوعی در کار

هوش مصنوعی نه تنها تهدید نیست، بلکه فرصت‌هایی بی‌نظیر هم‌پیش‌روی ما گذاشته است. اول از همه، بهره‌وری را در صنایع مختلف به شکل قابل توجهی بالا می‌برد. در حوزه بهداشت و درمان، الگوریتم‌های هوش مصنوعی می‌توانند تصاویر پزشکی را با دقت و سرعت تحلیل کنند، تشخیص بیماری را سریع‌تر و درمان را مؤثرتر می‌سازند. در تولید و لجستیک، این فناوری فرایندها را بهینه کرده و هزینه‌ها را کاهش می‌دهد.

کاهش دستمز درانندگان در پلتفرم اوبر

تحقیقی در دانشگاه آکسفورد در بریتانیا نشان داد الگوریتم‌ها چگونه درآمد و شفافیت پرداخت را تحت تأثیر قرار داده‌اند

ندارد. کارگر نه کارفرمای مشخص دارد، نه دفتر فیزیکی، نه همکار و نه حتی حقوق ثابت. اتحادیه‌ها که در جهان سنتی، با قدرت چانه‌زنی و مذاکره با مدیران کارخانه یا دولت سر و کار داشتند؛ حالا با الگوریتم‌هایی بی‌چهره طرفند که نه مذاکره می‌کنند، نه پاسخگو هستند.

با این حال، در برخی کشورها تلاش‌هایی آغاز شده. پلتفرم‌های مستقل حمایتی مثل FareShare به کمک اتحادیه‌ها طراحی شده‌اند تا راننده‌ها بتوانند دستمزد واقعی خود را تخمین بزنند، موارد حذف حساب را پیگیری کنند و ابزار قانونی برای شکایت داشته باشند. اما این تلاش‌ها هنوز پراکنده، محلی و بیشتر در مرحله آزمایشی‌اند. پژوهش نشان می‌دهد یکی از چالش‌های اصلی اتحادیه‌ها، نبود دسترسی به داده‌هاست. پلتفرم‌ها حاضر نیستند اطلاعات دقیق درباره نحوه محاسبه مزد، نحوه ارزیابی راننده‌ها یا دلایل غیرفعال‌سازی را در اختیار نهادهای کارگری قرار دهند. در واقع، دانستن هم بخشی از قدرت است و در این میدان، قدرت به شدت نابرابر تقسیم شده است.

احیای ساختارهای صنفی دیجیتال

از دل این تحقیق، یک پیام روشن بیرون می‌آید: اتحادیه‌ها اگر می‌خواهند در دنیای جدید زنده بمانند، باید خود را از نو بسازند. باید ابزارهای دیجیتال، ساختارهای انعطاف‌پذیر و شبکه‌های ارتباطی غیررسمی را جدی بگیرند. باید راه‌هایی پیدا کنند که کارگران پلتفرمی، حتی در تنهایی خود، بتوانند احساس جمعی، حمایت و سازمان‌یافتگی را تجربه کنند. یکی از پیشنهاد‌های کلیدی محققان، توسعه ابزارهای جمع‌آوری داده توسط خود کارگران است تا بدانند چه کار کرده‌اند، چقدر مزد گرفته‌اند و چرا تفاوت در پرداخت رخ داده است. داده‌ها نه فقط برای آگاهی، بلکه برای امکان مطالبه‌گری ضروری به شمار می‌روند. اگر این تلاش‌ها گسترش یابد، اگر اتحادیه‌ها از نقش سنتی خود فراتر بروند و به فضای دیجیتال، به زبان نرم‌افزار و گُد مسلط شوند، شاید بتوانند دوباره نقش خود را بازیابند. شاید بتوان در دل همین سکوت پلتفرمی، صدای جمعی تازه‌ای خلق کرد؛ صدایی که از دل ماشین عبور کند و به گوش کارفرما برسد.

همچنین، هوش مصنوعی منبعی برای نوآوری‌های جدید است. خودروهای خودران، دستیارهای هوشمند و ابزارهای پیشرفته تحلیل داده، همه محصول پیشرفت در این حوزه هستند که کسب‌وکارها و کارآفرینان را به سمت فرصت‌های تازه سوق می‌دهند. از سوی دیگر، هرچند برخی مشاغل حذف می‌شوند، اما مشاغل جدیدی نیز به وجود می‌آید. بازار کار به شدت به متخصصان هوش مصنوعی، علم داده و اخلاق فناوری نیاز دارد. این موضوع اهمیت آموزش و بازآموزی نیروی کار را دوچندان می‌کند. هوش مصنوعی همچنین کیفیت کار را ارتقا می‌دهد. با حذف کارهای خسته‌کننده و تکراری، انسان‌ها می‌توانند به فعالیت‌های خلاقانه‌تر و معنادارتر بپردازند. به عنوان مثال، در بازار یابی، هوش مصنوعی وظیفه تحلیل داده‌ها را برعهده می‌گیرد و کارشناسان بازاریابی زمان بیشتری برای طراحی کمپین‌های نوآورانه خواهند داشت.

چالش‌های جدی و هشدارهای مهم

با وجود همه مزایا، هوش مصنوعی چالش‌های بزرگی نیز به همراه دارد که نمی‌توان آن‌ها را نادیده گرفت. یکی از مهم‌ترین آن‌ها تشدید نابرابری اقتصادی است. در حالی که شرکت‌های بزرگ و کارگران ماهر از منافع این فناوری بهره‌مند می‌شوند، کارگران کم‌مهارت با کاهش فرصت‌های شغلی و افت دستمزد مواجه‌اند. این وضعیت می‌تواند شکاف اقتصادی و اجتماعی را عمیق‌تر کند. مسئله دیگر، نگرانی‌های اخلاقی و سوگیری‌های سیستم‌های هوش مصنوعی است. الگوریتم‌ها، اگر بر پایه داده‌های نادرست یا جانبدارانه آموزش ببینند، ممکن است تبعیض‌های ناخواسته را تشدید کنند. به عنوان مثال، نرم‌افزارهای استخدامی هوشمند گاهی گروه‌های خاصی را به طور عادلانه حذف می‌کنند. این موضوع نیازمند نظارت دقیق و قوانین روشن برای تضمین عدالت و شفافیت است. همچنین، پذیرش این فناوری‌ها اغلب با مقاومت مواجه می‌شود. نگرانی کارگران از دست دادن شغل و تردید سازمان‌ها برای سرمایه‌گذاری در آموزش و تکنولوژی، سرعت تحول را کاهش می‌دهد و مشکلاتی در اجرای هوش مصنوعی ایجاد می‌کند.

سیاست‌ها و راهکارهای مؤثر

برای بهره‌برداری بهتر از هوش مصنوعی و کاهش پیامدهای منفی آن، باید به چند راهکار مهم توجه کرد. نخست، آموزش و بازآموزی نیروی کار کلید حل بسیاری از مشکلات است. دولت‌ها، شرکت‌ها و مراکز آموزشی باید برنامه‌هایی برای آموزش مهارت‌های جدید مانند برنامه‌نویسی، تحلیل داده و مدیریت